

1. Obiekt
ZESPÓŁ DOMU MIESZKALNEGO, KAMENICA "BURSA WĘGIERSKA"/"MELSZTYNOWSKA"

2. Czas powstania
k. XIII/pocz.
XIV w., 2 ćw.
XIV w., 2 poł.
XV w., XVI w.,
XVII, XVIII w.,
k. XVIII w.,
po 1850 r.

3. Miejscowość
Kraków
XIV w., 1 poł. XV w., 2 poł.

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

4. Adres
ul. Bracka 3/5
nr hipoteczny150

5. Przynależność administracyjna
Dz. Śródmieście
województwo

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1. VI. 1975 r.
Dz. Stare Miasto
województwo

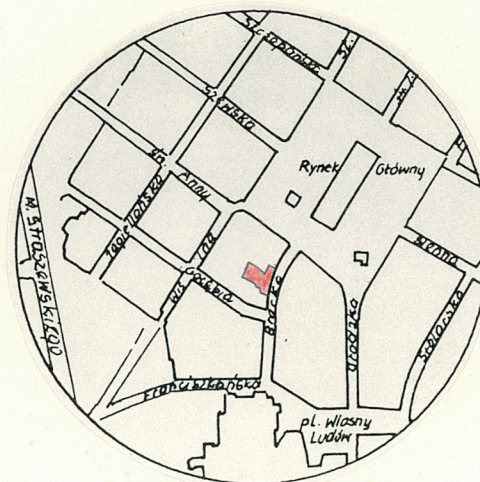
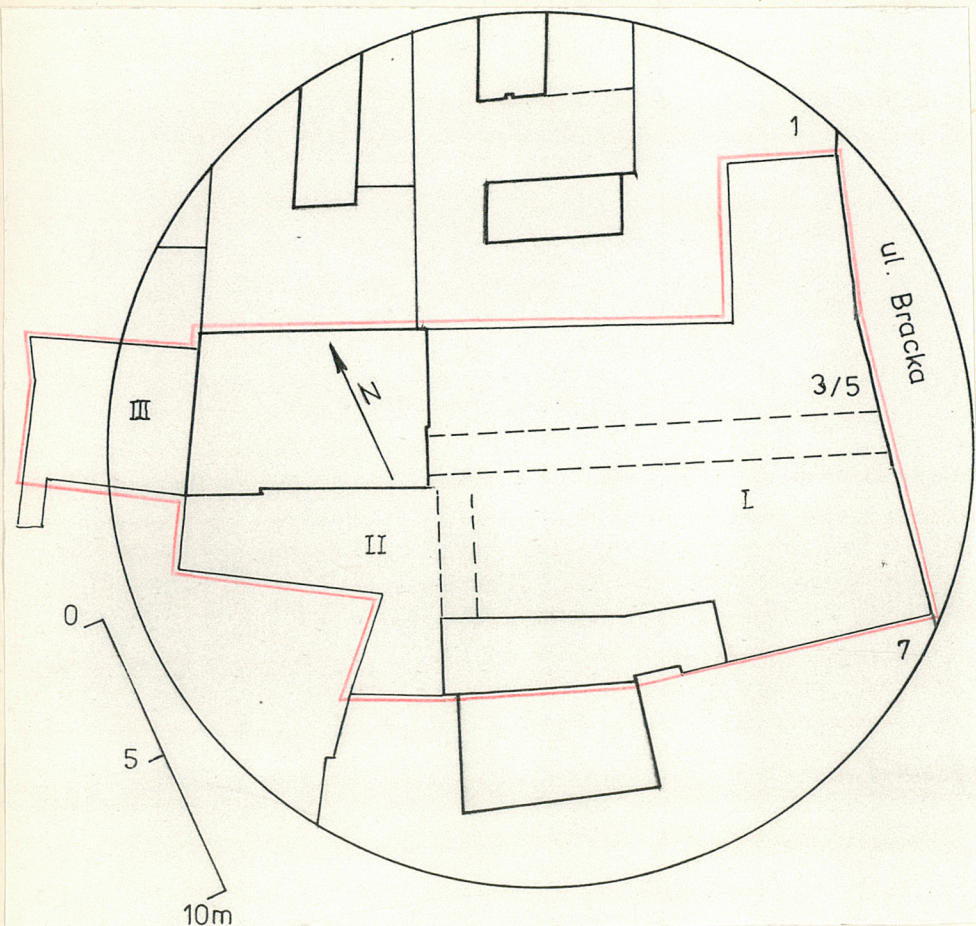
powiat

8. Właściciel i jego adres
Marek Nester-Piotrowski

9. Użytkownik i jego adres
instytucje, stowarzyszenia,
mieszkańcy, sklepy

10. Rejestr zabytków

Nr A-369 data 20.06.1967r.

I, Budynek frontowy
II. Oficyna boczna
III. Oficyna tylna

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Obecne granice działki ukształtowały się ostatecznie w k. XVII w. Pierwotnie działka zajmowała całą pd.-wsch. ćwiartkę bloku i stanowiła część uposażenia dziedzicznego wójta krakowskiego. W tym, najwcześniejszym okresie jedynym murowanym budynkiem była stojąca w geometrycznym środku działki wieża mieszkalna. Po buncie wójta Alberta /1312/ własność została skonfiskowana przez ks. Władysława Łokietka w 1334 r. przekazana w darze Spytkowi z Melsztyna, kasztelanowi i wojewodzie krakowskiemu. Spytek i jego spadkobiercy wzniesli okazałą rezydencję o charakterze reprezentacyjnym, zabudowując przyuliczną i pn. część działki oraz włączając wieżę. W pierwszym etapie /2 ćw. XIV w./ wzniesiono m.in. budynek w pn.-zach. narożniku działki /obecnie stanowi on oficynę tylną posesji przy Rynku Gł. 23/. Jednocześnie powstał drugi budynek, położony bliżej ulicy; jego forma jest nieznana. Jeszcze przed poł. XIV w. wydzielono z własności kasztelana samodzielna parcelę o formacie połowy kurii, położoną w narożniku bloku /obecnie Bracka 7/. Pałac kasztelana ukształtował się ostatecznie w 2 poł. XV w., kiedy to uzyskał rzut zbliżony do obecnego. W pd. części działki pozostawiono wąski pas terenu, stanowiący wjazd na teren posesji. W głębi działki, w środku bloku, istniały zapewne drewniane zabudowania gospodarcze. 1 poł. XV w. przynosi dalsze zmniejszanie się parceli a jednocześnie powiększanie zabudowy: pn. część terenu wcielono do posesji przy Rynku Gł. 22 i 23 i na pasie przyulicznym zbudowano c.d. na wkładce

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach wnętrze wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Posesja ma kształt nieregularnego wieloboku, zbliżonego do prostokąta, uszczuplonego w części pd.-zach. i powiększonego o aneksy od pn.-wsch. i pn.-zach. Położona jest w pd.-wsch. części bloku wyznaczonego ul. Bracką, Gołębią, Wiślną i Rynkiem i jako największa i najgłębsza sąsiaduje ze wszystkimi pozostałymi posesjami /z wyjątkiem posesji przy ul. Wiślnej 6/. Stanowi ok. 1/5 powierzchni bloku.

Kompozycja. Zabudowa posesji składa się z budynku frontowego, zajmującego ponad poł. powierzchni działki, położonego we wsch., przyulicznej jej części oraz z dwóch oficyn. Jedno z podwórek oddziela budynek frontowy od pd. sąsiada, przy drugim zlokalizowane są oficyny.

Budynek frontowy
/p. karta budynku frontowego/

Oficina boczna

Budynek położony w pd.-zach. części działki. Przylega do zabudowań posesji sąsiednich, przy ul. Gołębiej 1 i 3. Wzniesiony na rzucie dwóch prostokątów zestawionych w kształt litery L. Dłuższym bokiem zamyka od pd. podwórko pn., krótszym ogranicza od zach. podwórko pd., łączy się z budynkiem frontowym.

Budynek dwupiętrowy, nieco niższy niż budynek frontowy, niepodpiwniczony, jednotraktowy. Dach pulpitowy. Pomieszczenia dostępne w parterze - bezpośrednio z podwórka, na I p. - z ganku zawieszonego na elewacji pn., na II p. - z klatki schodowej amfiladowo. Klatka schodowa usytuowana w części zach. Budynek od początku traktowany jako skromnie wyposażona oficyna mieszkalno-gospodarcza nie zachował zbyt wielu elementów zabytkowych.

Pomieszczenia parteru w części pn. nakryte sklepieniami żeglasytymi, wszystkie pozostałe sufitami. Okno w ścianie jednego z pomieszczeń na I p. w ceglano-kamiennym obramieniu w d. murze granicznym z XV w. W pomieszczeniu II p. piec kaflowy z gzymsem, 3 ćw. XIX w.

Schody w klatce schodowej murowane, dwubiegowe.

Elewacja od strony podwórka pn. bezstylowa, trójkondygnacyjna, siedmioosiowa o niesymetrycznym i nieregularnym rozstawie osi oraz otworów. Cokół licowany płytami piaskowcowymi. W wejściu do jednego z pomieszczeń parteru prostokątny portal z piaskowca, 3 ćw. XIX w. Ganek komunikacyjny zawieszony na elewacji drewniany, wsparty na żeliwnych konsolach, balustrada drewniana, złożona z profilowanej poręczy i toczonych tralek.

Oficina tylna

Budynek położony w zach. części działki, między zabudową sąsiednich posesji /ul. Gołębia 3, ul. Wiślna 4, Rynek Gł. 24/. Wzniesiony na rzucie zbliżonym do kwadratu. Jednopiętrowy, niepodpiwniczony, o częściowo mieszkalnej kondygnacji strychowej, jednotraktowy. Pomieszczenia dostępne: w parterze - bezpośrednio z podwórka, na I p. z ganku zawieszonego na elewacji oficyny bocznej. W parterze pierwotnie jedno pomieszczenie, obecnie podzielone, nakryte czterema przęsłami sklepienia żeglasytego na gurtach, wspartych na środkowym słupie, 3 ćw. XIX w. Elewacja bezstylowa, dwuosiowa. Cokół licowany płytami piaskowcowymi. Dach pulpitowy, kryty blachą.

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalno-gospodarcze /XIV-poł. XV w. rezydencja wójta, po- tem kasztelana krak., poł. XVI w. bursa akademicka, XVII, XVIII w. dom czynszowy, I poł. XIX w. zajazd	17. Użytkowanie obecne usługowo-mieszkalne /parter: sklepy, sale eks- pozycyjne, pomie- szenia gospodar- stwa, piętroszki, cze- stowarzyszenia kulturalne, miesz- kania
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja Po 1980 r. w obydwu oficynach przeprowadzono re- mont generalny, wzmacniając kon- strukcję /liczne przemurówki/ i całkowi- cie usuwając elementy zabytkowe, m.in. ganki drewniane, które zastąpiono żel- betowymi		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, okna, drzwi, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) Ogólnie dobry. Stan obiektów w kartach szczegółowych.	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Utrzymać obecne granice działki. Nie dokonywać podziałów własnościowych, prowadzących do nieza- leżności budynku frontowego i oficyn. Utrzymać funkcjonalną jedność całej zabudowy: oficyny winny stanowić zaplecze dla budynku fron- towego; układ taki wynika z długotrwałych zwią- zków historycznych. Utrzymać obecny charakter ofi- cyn, pozostawiając bez zmian układ murów kon- strukcyjnych, gabaryt brył, położenie zabytkowych ele- mentów wyposażenia i dekoracji. Parter oficyn wi- nien stanowić gospodarczą część posesji, na pię- trach winny znaleźć się mieszkania. Uporządkować obydwa podwórka, wprowadzając odpowiednio dobrany bruk i komponowaną zielen.			

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania) /wybór/

Akta wiertelnicze /Revisiones quart.: akta rękopiśmienne władz budowlanych /Archiwum Państwowe w Krakowie, nr kat. 1390 /z r. 1766/, 1393 /1776/

Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie, t. VI, Lwów 1876

Conclusiones Universitatis Cracoviensis ab anno 1441 ad annum 1589, wyd. H. Barycz, Kraków 1933

Akta Budownictwa Miejskiego /plany archiwalne/, APK, sygn. Dz. I, l.sp. 158 oraz ul. Bracka 3/5

K. Richter, Kadaster miasta Krakowa ..., 1862, Muzeum Historyczne m. Krakowa, sygn. R 413

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Kartografia /wybór/

Plan Krakowa, tzw. Senacki, 1802-08, I. Enderle /wg Plan miasta Krakowa ..., wyd. H. Münch, Kraków 1959/

Plan katastralny Krakowa, 1848, APK, sygn. I-8

Plan sytuacyjny i niwelacyjny miasta Krakowa z 1878 r., W. Konarzewski, MHmK, sygn. 44/VIIIa

22. Bibliografia

W. Komorowski, M. Łukacz, Bursa Węgierska w Krakowie w okresie średniowiecza i renesansu /Teka Komisji Urbanistyki i Architektury, t. XIX, 1985/

K. Kowalski, Wiadomość o bursach w Krakowie napisana i wydrukowana w roku 1822 przez ..., Kraków 1864

T. Liniecki, Dom wójta Henryka w wieku XIII w Krakowie /Kwartalnik Architektury i Urbanistyki, t. XXXIII, z. 4, 1988/

K. Morawski, Historia Uniwersytetu Jagiellońskiego, t. II, Kraków 1900

J. Muczkowski, Mieszkania i postępowanie uczniów krakowskich w wiekach dawniejszych, Kraków 1842

Dokumentacje

U. Borkowska-Bober, W. Komorowski, M. Łukacz, A. Putyra Ekspertyza konserwatorska. Budynek przy ul. Brackiej 3/5 w Krakowie, mps MBP 1981

T. Liniecki, W. Komorowski, Budynek przy ul. Brackiej 3/5 w Krakowie. Dokumentacja konserwatorska - badania architektoniczne, II etap, mps PKZ 1987

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Waldemar Komorowski

imię i nazwisko

data I 1991 r.

26. Sprawdził

imię i nazwisko

data

27. Załączniki

1. 1 wkładka

2. 1 karta dodatkowa: karta budynku frontowego

1. Miejscowość

KRAKÓW

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

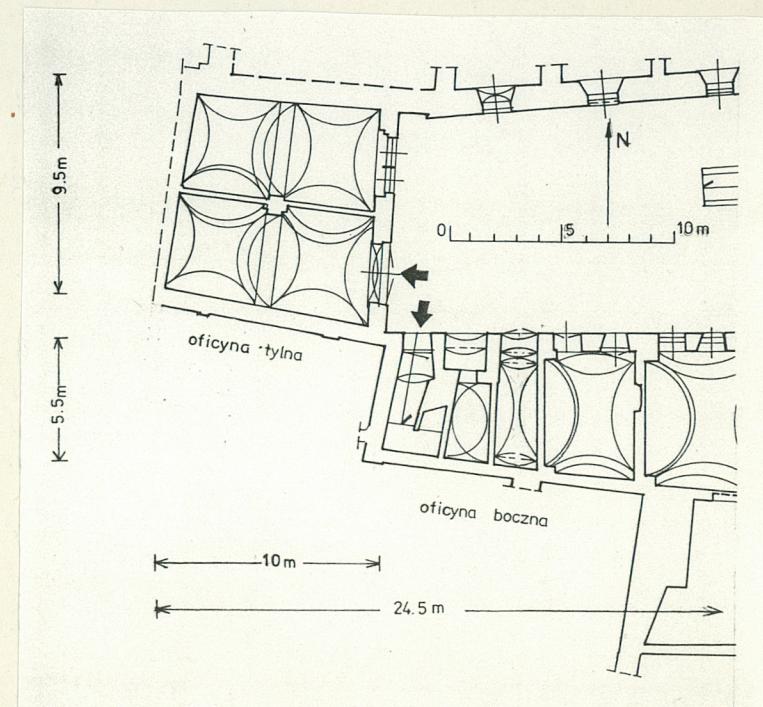
ZESPÓŁ DOMU MIESZKALNEGO
KAMIENICA "BURSA WĘGIERSKA"

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

c.d. punktu 12

nowe skrzydło. W 1464 r. budynek został przekazany przez Melsztyńskich Akademii; mimo zmiany właściciela kamienica zwana była jeszcze w 2 poł. XVIII w. "Melsztynowską". Początkowo zamierzano zorganizować tu główny ośrodek uczelni, ostatecznie umieszczono tu bursę dla studentów węgierskich. Ok. 1540 r. bursę zlikwidowano. Od tej pory budynek był wypuszczany w dzierżawę; urządzono w nim mieszkania lub składy. Zmiany w okresie nowożytności bliżej nieznane. Po poł. XVII w. rozpoczyna się degradacja zabudowy, zwłaszcza w zach. części parceli /zrujnowane zostają obydwie drewniane oficyny/; stan ten umożliwia sąsiadom przesunięcie granic. W 3 ćw. XVIII w. wyremontowano budynek frontowy i odbudowano oficyny jako budynki jednopiętrowe, nie podpiwniczone. W 1776 r. uniwersytet sprzedał posesję prywatnym właścicielom. Ok. 1818 r. zbudowano piętrowy łącznik między budynkiem a oficyną boczną, którą jednocześnie nadbudowano o II p. W 1908 r. powstał nie zrealizowany projekt Jana Orłowskiego na wzniesienie w miejscu domu okazałej trzypiętrowej kamienicy czynszowej z bogatą eklektyczno-secesyjną dekoracją oraz trójskrzydłowej oficyny. Z 1928 r. pochodzi nie zrealizowany projekt modernizacji i nadbudowy o dwa piętra. Od 1986 r. w budynkach prowadzony jest remont generalny.

rzut parteru ..
oficyny bocznej i tylnej

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, I 1991 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Obiekt
BUDYNEK FRONTOWY
w zespole domu mieszkalnego Kamienica "Bursa Węgierska"

2. Czas powstania
k. XIII/pocz.
XIV w., 2 ćw. XIV w.,
2 poł. XIV w.,
XVII w., XVIII
po 1850 r.

3. Miejscowość
XIV w.,
1 poł. XV w., po 1488 r., XVI w.

11. Zdjęcia, plan sytuacyjny, rzuty

Adres
ul. Bracka 3/5

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
Dz. Śródmieście

województwo

gmina

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna
przed 1. VI. 1975 r.
Dz. Stare Miasto

województwo

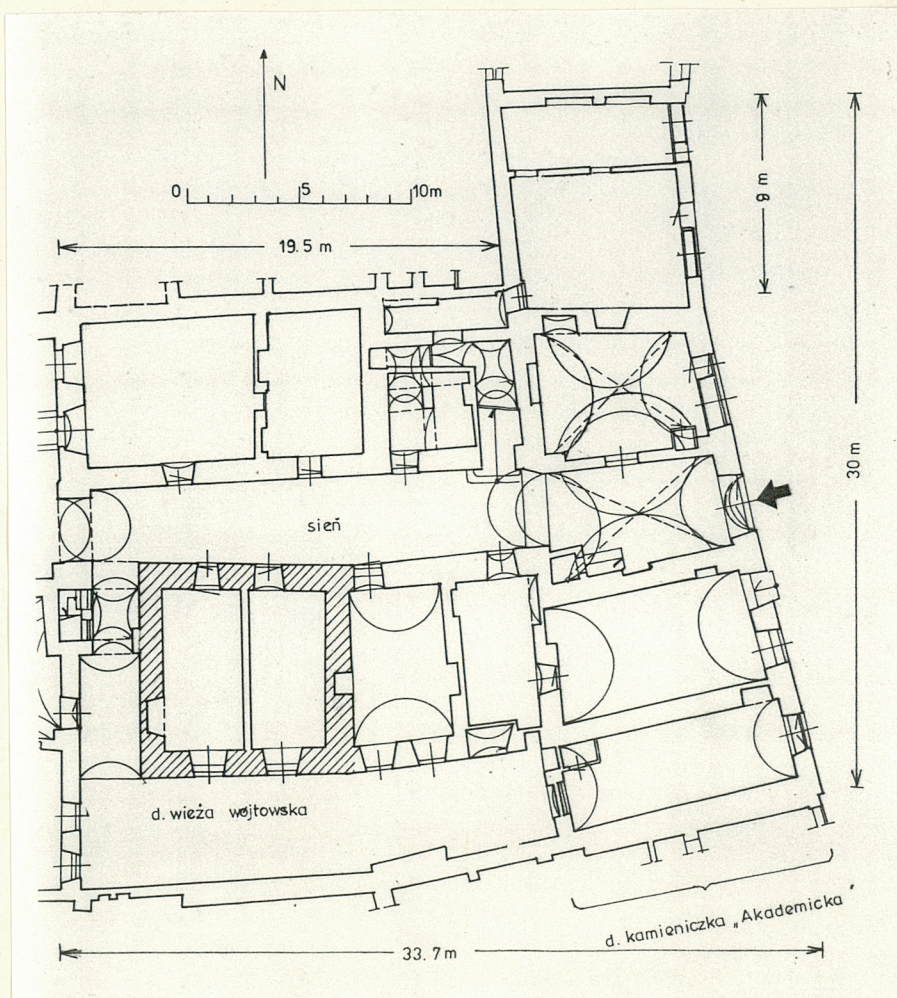
powiat

8. Właściciel i jego adres
Marek Nester Piotrowski

9. Użytkownik i jego adres
instytucje, stowarzyszenia,
sklepy

10. Rejestr zabytków

Nr A-364 data 1967 r.

12. Autorzy, historia obiektu, określenia stylu.

Wieża mieszkalna wójta Henryka była pierwszym stałym budynkiem działki, miała charakter raczej prestiżowy niż obronny; posiadała po jednym kwadratowym pomieszczeniu na każdej z trzech kondygnacji, dostępna była wprost z dziedzińca /parter/ i z drewnianego ganku /I p./ Wieża stanowiła punkt wyjściowy dla pałacu kasztelana Spytki. Etapy rozbudowy trudne są w tej chwili do odtworzenia, gdyż cała akcja rozbudowy, trwająca lat kilkadziesiąt, prowadzona była w sposób charakterystyczny dla owych czasów. Nie było równego planu rozbudowy a budynki, bądź poszczególne ich skrzydła powstawały wg aktualnych potrzeb. W 2 ćw. XIV w. powstał bliżej nieznany budynek na wsch. od wieży. Dopiero po nim powstał budynek przylegający bezpośrednio do ulicy, mający rzut trapezu. Połączenie wieży z wymienionymi budynkami nastąpiło w 2 poł. XIV w., dzięki wystawieniu piętrowego łącznika. Dalsza rozbudowa pałacu nastąpiła w 1 poł. XV w., kiedy to do istniejącego obiektu dodano głęboki trakt tylny, tworząc jednocześnie szeroką przejezdnią sien. W poł. XV w. budynek był w zasadzie uformowany - układ wnętrza bez większych zmian przetrwał do chwili obecnej. Po 1488 r. Jerzy z Drohobycza, doktor medycyny, zbudował niewielki piętrowy dom we wsch. części wjazdu na teren działki, biegnącego wzdłuż pd. muru granicznego; sien na parterze pozostawała przejezdna. W 1 poł. XVI w. przeprowadzono kilka remontów /m.in. po pożarze 1523 r./. Późniejsze zmiany bliżej nieznane. Prawdopodobnie zmiany w okresie nowożytnym miały charakter c.d. na wklepce

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, dach, wnętrza, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Budynek położony we wsch. części działki, w zwartej zabudowie zach. pierzei ul. Brackiej.

Materiał, konstrukcja, technika. Ściany wszystkich komór piwnicznych wzniesione są z kamienia łamanego /niektóre, w trakcie frontowym, z kamienia układanego warstwowo/. Kamień łamany występuje w połowie ścian parteru, zwłaszcza w zach. części budynku. Poza tym w ścianach użyta cegła ręcznie formowana o różnych wymiarach /m.in. 9,5x13,5x28,5 cm, 9,5x14x30 cm, 6,5x13,5x28 cm, 6,5x13x26,5 cm/. Na I p. przewaga cegły /o wymiarach j.w./; kamień w części pd.-zach. Elewacje i ściany od wnętrza otynkowane /z wyj. niektórych piwnic/. Sklepienia znajdują się nad wszystkimi komorami piwnic, nad większością pomieszczeń parteru /w środkowej i pd.-wsch. części budynku/ oraz nad korytarzem na piętrze. Wszystkie sklepienia piwnic wykonane z cegły ręcznie formowanej /głównie o wymiarach 9,5x13x26 cm, 8x14x28 cm, 7,5x13,5x27,5 cm/. Sklepienia parteru z podobnego materiału, sklepienia I p. z cegły maszynowej. Nad pozostałymi pomieszczeniami stropy, w większości drewniane, o zabytkowej konstrukcji, lecz nie ozdobne. Więźba dachowa krokwiowa. Dach kryty blachą. W większości komór piwnicznych wylewki betonowe. W niektórych płytki ceramiczne. W korytarzach na parterze i I p. i w niektórych pomieszczeniach parteru płytki kamienne. W większości pomieszczeń pozostałych parkiety, w pomieszczeniach sanitarnych płytki ceramiczne. Schody w klatce schodowej trójbiegowe, murowane, wsparte na wysklepkach żeglasytch a te z kolei na filarach. Schody do piwnic dwubiegowe, żelbetowe. Drzwi i okna ościeżnicowe. Drzwi w większości dwuskrzydłowe, płycinowe, dwu-/i więcej/połowe. Okna podwójne, dwu-/i cztero/skrzydłowe.

Rzut. Budynek o nietypowym rzucie i proporcjach, będących wyrazem jego nietypowej genezy i rozwoju. Budynek najniższy w bloku i jednocześnie zajmujący największą powierzchnię. Wzniesiony na rzucie prostokąta z dwoma prostokątnymi aneksami w części frontowej. Podział na trakty trudny do ustalenia; układ pomieszczeń funkcją swobodnego rozwoju zabudowy w średniowieczu. Pomieszczenia usytuowane amfiladowo wzdłuż szerokiego korytarza-sieni, biegnącej w kierunku wsch.-zach., i łączącej podwórko z ulicą oraz wiążącej się z klatką schodową.

Bryła. Budynek złożony z dwóch części: trójkondygnacyjnego korpusu i czterokondygnacyjnego aneksu w części pd., niegdyś niezależnego domu. Dach o skomplikowanej formie, wynikającej z rzutu budynku: zbliżony do trójspadowego, z jedną połacią opadającą ku ulicy; płaski.

Elewacje. Fasada późnoklasycystyczna, po 1850 r., dwukondygnacyjna, siedmioosiowa, o niesymetrycznym i nieregularnym rozstawie osi oraz otworów. Dwukrotnie lekko załamana, co jest skutkiem usytuowania budynku na załamaniu ulicy. Podziały horyzontalne podkreślone silnie pasowym boniowaniem parteru oraz gzymsami wydzielającymi piętro i ścianką strychową. Na parterze różnej wielkości i kształtu otwory wejść, witryn sklepowych i okien; w skrajnej pd. osi okienko drugiej kondygnacji d. dom pd. Cokół parteru w formie okładziny z płyt piaskowcowych. Okna I p. w profilowanych opaskach z gzymsami. W wejściu do sieni portal z piaskowca, zamknięty półkoliście, wsparty na dużych odbojnikach, 3 ćw. XIX w. W portalu brama dwuskrzydłowa, pierzona skośnie, z rozetami w środkowej c.d. na wklepce

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne mieszkalne /średniowiecze rezydencja wójta, potem pałac kasztelana	17. Użytkowanie obecne usługowo-mieszkalne /parter sklepy, ekspozycja piętro instytucje, stowa- rzyszenia kultural- ne, mieszkania
18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja 1986 - remont generalny: zmiana sposobu użytkowania, wzmocnienie konstrukcji, częściowa zmiana układu wnętrza /zwłaszcza w zach. części budynku/, wymiana znacznej części substancji budowlanej /ścian, stropów/, zupełna wymiana instalacji, konserwacja lub wymiana elementów wyposażenia /drzwi, okien, posadzek/		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje) XVI w. bursa akademicka XVII, XVIII w. dom czarszowy XIX, XX w. kamienica czarszowa Budynek w trakcie remontu; przeprowadzono prace wzmacniające konstrukcję, wyburzono część ścian działowych, wymieniono część instalacji oraz wyposażenia	
20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie Budynek nie jest typową kamienicą. Ze względu na swe walory zabytkowe winien pełnić funkcję siedziby instytucji o charakterze kulturalnym. Obszerne wnętrza na parterze i I p. /zwłaszcza w trakcie frontowym/ adaptowane być mogą na sale ekspozycyjne. Sklepy umieścić można w pd. części budynku na parterze a mieszkania na I p. w trakcie tylnym i ewentualnie na poddaszu. Dla tych samych celów /z wyj. mieszkań/ mogą być wykorzystane piwnice. Usunąć liczne podziały wtórne /prowizorycznymi ściankami i ściankami murowanymi/, m.in. w sieni parteru, w d. izbie tylnej, w korytarzu I p. Podkreślić odrębność d. budynku pd. /uwaga dotyczy wnętrza, nie elewacji/; zlikwidować wejście betonowymi schodami z podwórka, odtworzyć d. przejazd w parterze, usuwając zamurówki.			

1. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

P. karta zbiorcza

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

Widok fasady od strony pd., Fot. Walerego Eliasza
z 1897 r., Archiwum Państwowe w Krakowie, Zb. Ikon.,
sygn. A III/807

Widok fasady od strony pd., Fot. z czasu po 1908 r.,
Biblioteka Główna ASP, sygn. 4088 /pudła: Kraków XVI/

22. Bibliografia

P. karta zbiorcza

24. Uwagi różne

25. Wypełnił

Waldemar Komorowski

.....
Imię i nazwisko

data

I 1991 r.

26. Sprawdził

.....
Imię i nazwisko

data

27. Załączniki

2 wkładki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkalnego Kamienica "Bursa Węgierska"	c.d. punktów 12, 13, 20

12. adaptacji /m.in. podział obszernej frontowej części sieni/, połączonych z wprowadzeniem nowego wyposażenia /m.in. kamieniarki/. Większe remonty w 3 i 4 ćw. XVIII w. Po pożarze 1850 r. budynek odbudowano. Wystawiono nową obszerną klatkę schodową z wysoką latarnią, urządzono sklepiony korytarz na I p., wprowadzono poziome i pionowe podziały w większych pomieszczeniach, założono nowe stropy nad większością pomieszczeń I p., nadbudowano i złączono dom pd. z budynkiem głównym wspólną elewacją o późnoklasycystycznej dekoracji wg projektu Bogumiła Trennera z 1847 r. W l. 1934-35 zbudowano żelbetowe schody zewnętrzne przy elewacji tylnej d. budynku pd. oraz przerbiono parter fasady.

13. części skrzydeł, 3 ćw. XIX w.; w nadświetlu żelazna kratka z prętów kutych i przewlekanych, 1 poł. XIX w. /?/. Nad portalem marmurowe tabliczki z numeracją z 1 ćw. XIX w. Elewacja tylna bezstylowa, o niesymetrycznym i nieregularnym rozstawie osi i otworów. Gładka, pozbawiona wystroju plastycznego. W osi pd. duży, zamknięty półkoliście otwór wejścia do sieni, wyżej duże okno oświetlające korytarz I p., obok niego wejście na ganek zawieszony na elewacji oficyny bocznej. W osi pn., fazowane obramienie okienka piwnicznego, XIV w. W wejściu z sieni zachowane drewniane nadświetle bramy z promieniście ułożonymi szczeblinami i ozdobną, zgeometryzowaną rozetą, 3 ćw. XIX w. Okno korytarza jak okno w klatce schodowej.

Elewacje od strony podwórka pd. bezstylowe, o niesymetrycznym i nieregularnym rozstawie osi i otworów. Nie posiadają artykulacji architektonicznej i dekoracji. Stolarka niejednolita, z różnych okresów.

Wnętrza i wyposażenie. Elementy starszego /sprzed XIX w./ wyposażenia zachowane stosunkowo nielicznie, niewspółmiernie do znaczenia i bogatej historii budynku.

Budynek w większej części podpiwniczony; piwnic brak pod środkową partią w części pn. i aneksem pn.-wsch. Najstarsza część, z przełomu XIII i XIV w., w postaci sklepionego pomieszczenia, z zespołem trzech ostrołukowych okienek i dużego otworu drzwiowego pośrodku d. ściany elewacyjnej, zlokalizowana w narożniku pd.-zach. Nawsch. i pn. różnej wielkości komory piwniczne o ścianach z 2 ćw. XIV w., poł. XIV w., poł. XV w., 2 poł. XIV w. i XV w. Nad wszystkimi komorami sklepienia kolebkowe; nad większością z XV w., nad niektórymi z XIV w., nad jedną z XVII w. Portale - wapienne, zamknięte półkoliście; 1. w przejściu między komorami tylnymi, fazowany, XIV w.; 2. w przejściu między komorami traktu frontowego, częściowo fazowany, XV w.; tamże, z węgarami częściowo profilowanymi, złożony wtórnie, XV-XVI w. W komorze środkowej portal piaskowcowy, fazowany, bez nadproża, XVI-XVII w. /?/.

Układ pomieszczeń parteru powtarza układ piwnic, z tym, że pomieszczenia znajdują się również nad partiami niepodpiwniczonymi. Przez całą długość budynku biegnie obszerna sień, szersza w części frontowej, łącząca się w części tylnej poprzeczną sionką z podwórką pd. Datowanie murów na parterze analogicznie jak w piwnicach; większość murów z okresu średniowiecza, począwszy od najstarszego pomieszczenia w narożniku pd.-zach., z XIII/XIV w., do pomieszczeń frontowych z XIV w. i niektóre mury działowe w partii pn. z XVIII i XIX w. W wysokości parteru w pn.-zach. oraz zach. części budynku a także w pd. aneksie wydzielone "półpoziomy". Pomieszczenia tam usytuowane powtarzają układ pomieszczeń parteru w analogicznych częściach rzutu; w części pd. zachował się pier.

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, I 1991 r.
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

Wzór ODZ 1978 r.

wotny podział na kondygnacje d. domu pd. Nad większością pomieszczeń sklepienia: nad zach. i środkową częścią sieni oraz nad pomieszczeniami w pd.-wsch. części z XV w., nad wsch. częścią sieni i sąsiednim pomieszczeniem z XVI w. Nad górnym frontowym pomieszczeniem d. domu pd. strop belkowy, profilowany, poł. XVI w. W wejściu do piwnic z sieni portal wapienno-piaskowcowy, prostokątny, fazowany, wtórnie złożony, XVI w. /?/. W ścianie nad zejściem okienko z piaskowca, kwadratowe, ze starą żelazną kratą, XVI w. W przejściu między pomieszczeniami w części pd. portal z piaskowca, prostokątny, profilowany; nad portalem także okienko, 1 poł. XVI w. W ścianie frontowej, rozdzielającej dwa pomieszczenia frontowe wtórnie użyte fragmenty dużego dwudzielnego okna o profilowanych węgarach i bogatym wykroju nadproża; na nadprożu h. Leliwa, 1 poł. XV w. Na ścianach pomieszczenia w aneksie pn. polichromia klasycystyczna z 4 ćw. XVIII w. W pomieszczeniu na półpiętrze w części zach. piec kaflowy z bogatym zwieńczeniem, 3 ćw. XIX w. W górnym frontowym pomieszczeniu d. domu pd. parkiet taflowy, 3 ćw. XIX w.

Pierwsze piętro powtarza układ parteru; niewielkie różnice wynikają z układu ścian działowych; korytarz założony nad sienią krótszy jest od niej o głębokość pomieszczenia frontowego; w nim wydzielono wtórnie mniejsze lokalności, oraz rójbiegowe, drewniana klatka schodowa na strych, z balustradą o toczonych tralkach, 3 ćw. XIX w. Datowanie murów analogicznie jak na parterze. W elewacji frontowej od strony wnętrza relikty pierwotnej, gotyckiej artykulacji, z sekwencją wąskich okien, XIV-XV w. Większość pomieszczeń przykryta sufitami, jedynie korytarz nakryty pięcioma przeszłami sklepienia żagielkowego, 3 ćw. XIX w. W pd. ścianie najstarszego pomieszczenia kwadratowe okienko gotyckie, ustawione skosem, tzw. wentyl, wykonane z wapiennych ciosów o profilowanych brzegach, ok. poł. XIV w. /?/. Na ścianach pomieszczenia w pd.-wsch. części relikty kilku warstw polichromii, m.in. z 4 ćw. XVIII w., iluzjonistycznie naśladowującej artykulację architektoniczną. W przejściach pomiędzy pomieszczeniami części frontowej i pd. oraz w szafie ściennej 5 drzwi dwuskrzydłowych, płycinowych, niektóre z ozdobnymi szyldzikami, 3 ćw. XIX w. Tamże piece kaflowe z bogatym zwieńczeniem, 3 ćw. XIX w.

Klatka schodowa, z 3 ćw. XIX w., usytuowana w środkowej partii pn. części budynku, założona na rzucie kwadratu, z górną częścią wyprowadzoną nad dach w postaci wysokiej latarni. W części pn. i wsch. loggia arkadowa, otwierająca się do wnętrza klatki, dźwigająca antresolę; korytarze loggi nakryte sklepieniami żeglastymi. W pn.-wsch. narożniku antresoli obszerny kominek /wędzarnia/ z kapą. Stopnie pierwszego biegu schodów ozdobione ślimacznikami. Schody i antresola zabezpieczone drewnianą balustradą i toczonymi tralkami. Okna wychodzące z klatki schodowej nie otwierane, wielopołowe, w formie cianki o regularnych podziałach szczeblinami.

Instalacje: wodno-kanalizacyjna, gazowa, elektryczna, centralnego ogrzewania.

20. Wyeksponować zachowane fragmenty wieży wójtowskiej, usuwając tynk z kamiennych ścian i wyodrębny sposób ekspozując wnętrza; dopuszcza się budowę zwieńczenia wieży w formie daszku namiotowego.

W zasadzie nie należy zmieniać formy dachu nad budynkiem; dopuszczalne są zmiany umożliwiające zaadaptowanie strychu do celów mieszkalnych.

Należy przywrócić elewację do stanu sprzed zmian dwudziestowiecznych, wzorując się na fotografiach z przełomu XIX i XX w.